

Бистрицька К. Даниленко Володимир // Редакторський практикум: Літературні портрети сучасних українських письменників: Студентські дослідницькі роботи / Упоряд. В.І. Башманівський. Кафедра новітньої української літератури та соціальних комунікацій. – Випуск 2. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 2012. – С. 55-60

ДАНИЛЕНКО ВОЛОДИМИР

У той день був сильний дощ. Ми зустрілись біля вокзалу, що на Житньому ринку, а потім, за відсутності пристойних закладів харчування в радіусі 500 метрів, – перебігли у «Бістро» пити каву. Він говорив тоді із моїм знайомим, а я сиділа і мовчки дмухала на кип'яток у чашці. Він багато розмахував руками, переказував щойно прочитану п'єсу Неди Нежданої та активно обговорював культурне життя Житомира. Я звернула увагу на його очі: світлі й добрі. Подумалось: якщо у нього такі позитивні очі, то які ж у нього книжки? Так я познайомилась із творчістю відомого українського письменника, критика, автора екстравагантної книжки про сучасну літературу «Лісоруб у пустелі», продюсера успішних літературних конкурсів «Золотий Бабай», «Коронація слова», антологій сучасної української прози, театру сатири «Політичний вертеп», – проектів, які мали гучний медійний розголос. Так я відкрила для себе творчість Володимира Даниленка.

Найновіша його книжка – це сатиричний роман «Газелі бідного Ремзі», яка нещодавно побачила світ у Львові в Літературній агенції «Піраміда». Про українську свободу, новий роман та проблеми сучасної літератури Володимир Даниленко говорить в інтерв'ю «Дзеркалу тижня». Інтерв'ю розлоге і дуже серйозне. Аналізуючи становище країни і стан розвитку літератури, Даниленко постає перед необізнаним читачам високоінтелектуальним митцем сучасного періоду. Втім, перед читачем, який перечитав усі твори Даниленка, він постає таким же інтелектуальним, образним, глибоким літератором.

Даниленко Володимир Григорович народився в селі Туровець Житомирського району. Закінчив факультет філології Житомирського педагогічного інституту (тепер Житомирський державний університет ім. І. Франка) та аспірантуру інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Кандидат філологічних наук. Працював у Житомирі завідувачем відділу культури, згодом у Києві – заступником редактора журналу «Слово і час». У Житомирі упорядкував і випустив збірку п'яти житомирських поетів «Тен-клуб» (1994 р.), яка стала помітною подією у культурному житті міста і викликала невдоволення владних структур, через що його ледь не звільнили з роботи. На захист Володимира виступили відомі літератори, а справа набула такого широкого розголосу, що про неї писала й всеукраїнська газета «Молодь України».

Володимир успішно виступає як продюсер різних літературних проектів, організував всеукраїнські конкурси популярної літератури «Золотий Бабай» та «Коронація слова». Лауреат премії ім. І. Огієнка (1999 р.) і «Благовіст» (1999 р.) та переможець літературного конкурсу гумору і сатири (1995 р.), організованого Союзом українців Америки. Як літературознавець і літературний критик виступає принагідно і під псевдонімом В. Григорович. Член національної спілки письменників України. Живе у Києві.

Володимир Даниленко – автор книги прози «Місто Тіровиван» (Львів: Кальварія, 2001), «Сон із дзьоба стрижа» (Львів: Пірянда, 2006) та низки літературознавчих і критичних статей, упорядник збірки п'яти житомирських поетів «Тен-клуб» (Житомир, 1994) та трьох антологій сучасної прози «Квіти в темній кімнаті»: сучасна українська новела: Найкращі зразки української новелістики за останні 15 років (К.: Генеза, 1997), «Опудало»: Українська прозова сатира, гумор, іронія 80–90-х років двадцятого століття (К.: Генеза, 1997) та «Вечеря на 12 персон: Житомирська прозова школа» (К.: Генеза, 1997).

Окремі прозові твори письменника вміщено у вищеназваних антологіях, його твори перекладено також німецькою мовою.

Проза Володимира Даниленка – це постійне і безперервне експериментування з формою і стилем. Вона пружна й позбавлена будь-якої сентиментальності, часом видається дещо холодною. А ще у ній заховано багато таємних звуків й недомовленого, що особливо притаманно його раннім оповіданням. Об'єднавши науку своїх ранніх творів у повість «Усипальня для тарганів», автор зумів досягнути нового звучання. І саме різноманітністю і постійними пошуками Даниленко й цікавий.

В. Даниленко постійно осмислює і сучасний літературний процес, хоча дуже часто його дослідження мають міфотворчий характер. Найвідомішим його літературно-міфічним витвором є т. зв. «Житомирська прозова школа», за що він разом із Є. Концевичем та В. Шевчуком навіть отримав премію ім. І. Огієнка як один із авторів антології «Вечеря на дванадцять персон» – за твори, визначальні для цієї школи, яка стала національним явищем сучасної української прози.

У 2006 році вийшла збірка оповідань В. Даниленка «Сон із дзьоба стрижа», яка ще раз підтверджує тезу про самотність його прози. До збірки увійшли оповідання, в яких життя постає ареною, де розігрується поєдинок між фатумом і людською волею, а реальний світ пов'язаний зі світами, які існують поруч із нами. У кожного з героїв є таємниця, яку він ховає від людського ока, щоб не видати своєї внутрішньої драми. Глянцеве і реальне життя української буржуазії, мрії, якими живе сучасна людина, звільнення від нажитих і нав'язаних страхів і комплексів, сенс життя – лейтмотив книжки, в якій герої нагадують цікавих дітей, що роблять помилки, наперед знаючи про це.

Ось така довідка. Дуже коротка та стисла. Але, як на мене, всю його діяльність можна умовно ділити на художню та критичну: він творить і критикує те, що творять інші. Володимира Даниленка по праву називають одним із тих письменників, хто визначає подальший хід літератури. Він є

теоретиком житомирської прозової школи та, за словами лідера гурту «ВВ» – одним із найвпливовіших літераторів сьогодення.

Даниленко-літератор – це не просто письменник. Це цілий напрям у письменництві: оригінальний стиль та чітко визначені літературні тенденції, прекрасний смак та неповторна мова. Даниленка є за що любити. Критичних оцінок його творчості на сьогодні налічується дуже багато. Ніла Зборовська застосувала психоаналіз під час читання його збірки новел «Сон із дзьоба стрижа» і тим самим викликала ажіотаж серед публіки. Тема аналізу дуже цікава й нова: образи чоловіків у творах Володимира Даниленка і те, як їх формують Ерос і Танатос – за Фройдом дві найголовніші рушійні сили психіки. Яюсь так вже складається останнім часом, що в українському літературознавстві більше цікавляться психологією (і міфами навколо психології) жінок, навіть де-не-де в звичайній (у розумінні – не філологічній) пресі ходять розмови про український фемінізм у сфері дослідження письменства. Аж ось нарешті в центрі уваги постали чоловіки, з їхньою сексуальністю (іноді дуже химерною і не менш загадковою, ніж прийнято вважати про жінок), розумінням суті життя і смерті – і ритуалами, якими вони схильні обставляти одне, друге і третє. З'ясувалося, що новели пана Володимира дали дуже поживну їжу для психоаналітично налаштованого розуму.

Даниленко автор переважно малої прози. Вийшовши із русла письменництва житомирської прозової школи він займає своє місце в сучасному літпроцесі. Вже зараз Даниленко перейшов до романів, написавши свої «Газелі бідного Ремзі». Роман сатиричний та трохи політичний, вже добряче розрекламований та пропіарений. Якщо порівнювати його із молодшим поколінням, то різниця просто разюча. Втім, не знаю, чи доцільно порівнювати письменників, бо всі вони – різні та оригінальні. Але скажу відверто, що Даниленко не модний серед молоді. Купують зараз Карпу та Дереша, Жадана та Прохаська, які програють Даниленку в усьому. У творах, у яких немає людяності та сенсу – немає і потреби. Але від таких творів

нікуди не дітися. Разом із тим, Даниленко не зраджує собі і залишається культовим для тих, хто цінує густописану прозу і глибокий зміст.

Інший бік медалі – це його літературознавча робота. «Лісоруб у пустелі» – книжка, яка викликала багато різнопланових поглядів. Олександр Стусенко у своїй критичній рецензії пише: «Матеріал розділено на три великі частини: “Письменник і літературний процес”, “Письменник і побут”, “Українська література після 1980 року”. Якщо перші дві частини ще становлять бінарну опозицію, то третя – і за фактажем, і за стилем – наче прибула сюди з іншої книжки. Чи, може, після 1980 року в нас не стало літпроцесу або ж письменників перестали турбувати побутові проблеми?.. Перший розділ, що подекуди має присмак “Алхімії слова” Яна Парандовського, вийшов переважно статистичний. У параграфах про роль столиці й провінції в історії літератур, про українських письменників, які творили й розвивали літератури інших народів, про “комплекс Нобеля” та про вікові особливості “пробудження письменницького інстинкту” наводяться цілі батареї імен і дат, а також подається фактографія, переважно вже відома підготовленому читачеві. До того ж сама постановка проблеми на кшталт залежності творчого успіху від віку літературного дебютанта чи порівняння, в яких регіонах у нас найбільші родовища літераторів, – самі по собі некоректні. Бо ж висновки з таких розвідок базуються лише на відомій авторові частині фактів, тому завжди будуть лише частковими. Найбільші поклади класиків, за спостереженням В. Даниленка, в нас на Полтавщині, Черкащині та Київщині. А зі своєї статистики він виводить закон, який є проміжною ланкою якогось більшого, не виявленого автором закону: “Якщо на будь-якій землі народиться хоча б один пасіонарний письменник, то ця земля ніби заряджається його енергією і створює середовище для появи інших, можливо, не таких яскравих і могутніх, однак досить помітних письменників. [...] Активність літературно обдарованої молоді спалахує саме в тих краях, де колись народилися могутні класики”. Цей закон доцільніше було б назвати парадоксом: великий класик наснажує своєю енергією землю,

яка потім породжує дрібніших класиків, а до того... породила його самого.

Як в анекдоті:

– А хто ж сотворив Бога?

– Гріх про таке питати й оповідати!»

Читаєш його книжку «Лісоруб у пустелі» і мимоволі згадуєш статті відомих літературознавців. Складається враження, що Даниленко просто-напросто їх переказав. Як філолог, він добре у всьому обізнаний, як літератор має хист до писання. Як результат – «Лісоруб у пустелі» – книжка, яка не несе ніякої цінності для літературознавця-філолога, але дуже популяризує літературу серед тих, хто не має до неї ніякого відношення.

Але Даниленко – це ще й людина, яка знає про всіх і все, завжди у курсі всіх літературних тусівок. Друга моя кава із цим письменником була вже в цивілізованій «Французькій здобі» на славнозвісній Михайлівській вулиці рідного міста Житомира. В'ячеслав Шнайдер їв тортика із вишнями, а Даниленко пив каву... І багато говорив і про перспективи Житомира як мистецького центру, і про відсутність таких перспектив. Я згадала ці його роздуми тоді, коли у розмові із Вікторією Стах, письменницею та телеведучою, мова зайшла за Даниленка. Вікторія згадувала, як вперше опинилась у Житомирі, як її привіз сюди Даниленко та організував екскурсію. «Я тоді ще з нього сміялась, називала міністром культури Житомира...», – говорила Стах. Але щось є у цих словах. Андрій Курков, який тоді також був присутній при розмові, схвально оцінив такий епітет до постаті Даниленка. Він і справді постать знакова. Можливо, багато в чому неоднозначна. Але без нього – нікуди. Володимир Даниленко в нашій літературі, скоріше за все, назавжди.